C/2025/6743

22.12.2025

Meddelelse fra Kommissionen om støtte til gennemførelsen af direktiv 2009/148/EF om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest, som ændret ved direktiv 2023/2668

(C/2025/6743)

1. Indledning

EU's strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027 ([1]) har til formål at omsætte princip 10 i den europæiske søjle for sociale rettigheder ([2]) om, at arbejdstagere har ret til et højt niveau af beskyttelse af deres sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, til konkrete foranstaltninger. En af prioriteterne i EU's strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen er at tackle arbejdsrelateret eksponering for asbest for at bidrage til dens centrale mål om at forebygge arbejdsrelaterede dødsfald og sygdomme.

Kræftbekæmpelse er en prioritet for Unionen. Kommissionen er fast besluttet på effektivt at reducere eksponeringen for kræftfremkaldende stoffer såsom asbest og bidrager dermed væsentligt til kræftforebyggelse i overensstemmelse med målene i Europas kræfthandlingsplan ([3]).

Asbest er et farligt, kræftfremkaldende stof ([4]), der fortsat påvirker mange arbejdstagere i forskellige sektorer, hvor eksponeringsrisikoen fortsat er høj. Disse omfatter bygge- og anlægsvirksomhed, råstofudvinding, affaldshåndtering eller vedligeholdelse af skibe, tog, luftfartøjer, køretøjer og maskineri samt beredskabstjenester såsom brandslukning. Det anslås, at 4,1-7,3 millioner arbejdstagere i Unionen stadig eksponeres for asbest ([5]).

Erhvervsmæssig eksponering for asbest er kendt for at have alvorlige sundhedsmæssige konsekvenser. Ved indånding kan luftbårne asbestfibre forårsage alvorlige sygdomme, som f.eks. mesoteliom og lungekræft. I gennemsnit tager det 30 år fra eksponeringstidspunktet, før de første sygdomstegn viser sig, og disse sygdomme kan i sidste ende føre til arbejdsrelaterede dødsfald. Eksponering for asbest er en væsentlig årsag til arbejdsrelateret kræft i Unionen og tegner sig for op til 78 % af de arbejdsrelaterede kræftformer og 88 % af de arbejdsrelaterede lungekræftformer, der i medlemsstaterne anerkendes som værende forbundet med denne eksponering ([6]).

Asbest har i årtier været anvendt i vid udstrækning i hele Europa til en lang række formål, navnlig inden for bygge- og anlægsvirksomhed, og har derved forårsaget langtidsvirkninger, som fortsat truer folkesundheden og hindrer bestræbelserne på at sikre et sikkert og sundt arbejdsmiljø for eksponerede arbejdstagere. Bedre beskyttelse af arbejdstagerne mod eksponering for asbest er særlig vigtig i forbindelse med den europæiske grønne aftale, da energieffektive renoveringer er afgørende for at nå dens mål ([7]). Renoveringsbølgestrategien ([8]) har til formål at fordoble den årlige andel af energirenoveringer senest i 2030. Da mange bygninger med dårlig energimæssig ydeevne indeholder asbest, kan en fremskyndelse af renoveringsprocenten imidlertid øge antallet af personer, der udsættes for asbestrelaterede sundhedsrisici, betydeligt, da asbest i bygninger kan frigives under renoveringsarbejdet. Antallet af arbejdstagere, der eksponeres for asbest, forventes at stige med 4 % hvert år frem til 2030 ([9]). En yderligere indsats for at styre eksponeringsrisiciene er afgørende for at beskytte arbejdstagerne mod sygdomme, fremme deres trivsel og bidrage til at styrke den europæiske sundhedsunion.

([1]) Meddelelse fra Kommissionen om en EU-strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2021-2027 – Sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen på et arbejdsmarked i forandring, COM/2021/323 final.
([2]) Interinstitutionel proklamation om den europæiske søjle for sociale rettigheder (EUT C 428 af 13.12.2017, s. 10).
([3]) Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet:Den europæiske kræfthandlingsplan, COM(2021) 44 final.
([4]) Arsenic, Metals, Fibres, and Dusts, IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans Volume 100C.
([5]) Study on collecting information on substances with the view to analyse health, socio-economic and environmental impacts in connection with possible amendments of Directive 98/24/EC (Chemical Agents) and Directive 2009/148/EC (Asbestos), Final report for asbestos.
([6]) Meddelelse fra Kommissionen om indsatsen for en asbestfri fremtid:en europæisk tilgang til behandling af de sundhedsrisici, der er forbundet med asbest (COM(2022) 488 final).
([7]) Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Den europæiske grønne aftale
COM/2019/640 final.
([8]) Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: En renoveringsbølge for Europa — grønnere bygninger, flere arbejdspladser, bedre levevilkår (COM(2020) 662 final).
([9]) På grundlag af de nuværende anmeldelser, den stigende tendens i mængden af asbestholdigt affald, antallet af certificerede arbejdstagere og asbestcementmaterialernes levetid (70-80 % af asbest i EU). Kilde: RPA (2021), eksternt studie, se fodnote 7.

I løbet af de seneste 40 år har Unionen truffet betydelige foranstaltninger til i første omgang at begrænse og i sidste ende forbyde al anvendelse af asbest. Mellem 1983 ([10]) og 1985 ([11]) begrænsede den anvendelsen af seks typer asbestfibre. I 1991 forbød den bl.a. markedsføring og anvendelse af fem af disse typer ([12]) samt anvendelse af chrysotilasbest i produkter, der i vid udstrækning anvendes i bl.a. bygge- og anlægssektoren ([13]). Kommissionens direktiv 1999/77/EF ([14]) forbød anvendelse og markedsføring af alle seks typer asbestfibre, og forbuddet trådte i kraft i 2005. Dette direktiv blev ophævet ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1907/2006 fra 2006 ([15]), hvor al bevidst tilsat asbest fortsat er forbudt. I punkt 6 i bilag XVII anføres det, at fremstilling, markedsføring og anvendelse af asbestfibre samt blandinger og artikler (hvori der bevidst er tilsat asbestfibre) er forbudt i Unionen. For så vidt angår beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest, er det fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/148/EF ([16]), som kodificerede og ophævede Rådets direktiv 83/477/EØF ([17]), Rådets direktiv 91/382/EØF ([18]) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/18/EF ([19]).

I dag er Unionen fortsat stærkt engageret i at støtte sine medlemsstater i at skabe og fremme kvalitetsjob og samtidig skabe forbedrede rimelige arbejdsvilkår for at beskytte arbejdstagernes sikkerhed og sundhed. Med ændringen af direktiv 2009/148/EF i 2023 blev dette mål sat i centrum. Denne seneste ændring af Europa-Parlamentets og Rådets

([10]) Begrænsning af brugen af crocidolit ved Rådets direktiv 83/478/EØF af 19. september 1983 om femte ændring (asbest) af direktiv 76/769/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om begrænsning af markedsføringen og anvendelsen af visse farlige stoffer og præparater, (EFT L 263 af 24.09.1983 s. 33), der indfører begrænsninger af asbest iRådets direktiv 76/769/EØF af 27. juli 1976 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om begrænsning af markedsføring og anvendelse af visse farlige stoffer og præparater (EFT L 262 af 27.9.1976, s. 201).

([11]) Begrænsninger for anvendelsen af Chrysotil, Amosite, Anthophyllit, Actinolit og Tremolit i legetøj, sprøjte- eller pulverprodukter, isoleringsanordninger, maling og lakker, Rådets direktiv 85/610/EØF af 20. december 1985 om syvende ændring af direktiv 76/769/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om begrænsning af markedsføring og anvendelse af visse farlige stoffer og præparater (asbest) (EFT L 375 af 31.12.1985, s. 1).

([12]) Crocidolit, Amosit, Anthophyllit, Actinolit og Tremolit.

([13]) Visse anordninger, maling og lakker, filtre til væsker, vejbelægningsmaterialer, fyldstoffer og fugemasser, isolerings- eller lydisoleringsmaterialer med lav massefylde, luftfiltre og filtre til gas, underlag til gulv- og vægbeklædning af plast, tekstiler (med en midlertidig undtagelse for membraner) og tagfilt.

([14]) Kommissionens direktiv 1999/77/EF af 26. juli 1999 om sjette tilpasning til den tekniske udvikling af bilag I til Rådets direktiv 76/769/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om begrænsning af markedsføring og anvendelse af visse farlige stoffer og præparater (asbest) (EFT L 207 af 6.8.1999, s. 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1999/77/oj), ikke længere i kraft, med gennemførelsesfrist den 1. januar 2005.

([15]) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1907/2006 af 18. december 2006 om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (REACH), om oprettelse af et europæisk kemikalieagentur og om ændring af direktiv 1999/45/EF og ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 793/93 og Kommissionens forordning (EF) nr. 1488/94 samt Rådets direktiv 76/769/EØF og Kommissionens direktiv 91/155/EØF, 93/67/EØF, 93/105/EF og 2000/21/EF (EUT L 396 af 30.12.2006, s. 1, ELI:http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj).

([16]) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/148/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest (Kodificeret udgave) (EUT L 330 af 16.12.2009, s. 28, ELI:http://data.europa.eu/eli/dir/2009/148/oj).

([17]) Rådets direktiv 83/477/EØF af 19. september 1983 om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest (andet særdirektiv i henhold til artikel 8 i direktiv 80/1107/EØF) (EFT L 263 af 24.9.1983, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1983/477/oj).

([18]) Rådets direktiv 91/382/EØF af 25. juni 1991 om ændring af direktiv 83/477/EØF om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest (andet særdirektiv i henhold til artikel 8 i direktiv 80/1107/EØF) (EFT L 206 af 29.7.1991, s. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1991/382/oj).

([19]) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/18/EF af 27. marts 2003 om ændring af Rådets direktiv 83/477/EØF om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest (EØS-relevant tekst) (EUT L 97 af 15.4.2003, s. 48, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/18/oj).

direktiv 2009/148/EF ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2023/2668 ([20]), som reviderede grænseværdien for erhvervsmæssig eksponering for asbest (fra 0,1 til 0,01 fibre pr. kubikcentimeter) ([21]), bidrager til at opnå et højere beskyttelsesniveau for arbejdstagernes sundhed og sikkerhed, navnlig for så vidt angår dette meget kræftfremkaldende stof. De retningslinjer ([22]), der ledsager denne meddelelse, fremlægges som opfølgning på Kommissionens meddelelse om en asbestfri fremtid samt ændringen af direktiv 2009/148/EF.

I denne forbindelse fremhæver betragtning 29 i direktiv (EU) 2023/2668 om ændring af direktiv 2009/148/EF betydningen af at udarbejde og udstede retningslinjer for at støtte gennemførelsen af direktiv 2009/148/EF senest to år efter datoen for dets ikrafttræden.

Retningslinjerne vil i sidste ende sætte Unionen i stand til at reagere mere effektivt på behovet for bedre at beskytte arbejdstagerne mod eksponering for asbest ved at give eksempler på, hvordan dette farlige stof bør håndteres i praksis. De vil også bidrage til målene i konkurrenceevnekompasset for EU ([23]), som navnlig giver mulighed for at øge hastigheden og kvaliteten af beslutningstagningen ved at forenkle Unionens rammer og regler. Desuden bidrager de også til de mål, der er fastsat i Kommissionens meddelelse om gennemførelse og forenkling ([24]), da de vil forbedre gennemførelsen af direktiv 2009/148/EF ved at gøre de regler, der er nævnt deri, klarere, lettere at forstå og hurtigere at gennemføre for interessenterne.

2. **Formål**

De EU-dækkende retningslinjer for håndtering af asbest er udformet med henblik på at gøre det lettere for virksomhederne at overholde retningslinjerne og støtte medlemsstaternes håndhævelsesindsats med det overordnede mål at beskytte arbejdstagerne. Medlemsstaterne, arbejdsgiverne (navnlig små og mellemstore virksomheder, som udgør 99 % af alle virksomheder, der arbejder med asbest ([25])), arbejdsmarkedets parter og arbejdstagerne vil drage fordel af denne yderligere støtte for at sikre overholdelse af retningslinjerne.

Retningslinjerne har til formål at:

— hjælpe interessenter med at håndtere asbestrelaterede sundheds- og sikkerhedsrisici på arbejdspladsen under hensyntagen til den seneste retlige, videnskabelige og teknologiske udvikling, herunder ændringen af direktiv 2009/148/EF i 2023

— øge bevidstheden blandt arbejdsgivere og arbejdstagere om risiciene ved håndtering af asbestholdige materialer

— tilskynde til større anvendelse af god praksis på tværs af medlemsstaterne ved at give et overblik over strategier for håndtering af asbest på arbejdspladsen

— mindske forskellene i adgangen til vejledning ved at stille yderligere oplysninger om god praksis til rådighed for interessenter i hele Unionen, herunder interessenter i medlemsstater, hvor der er mindre vejledning til rådighed.

Retningslinjerne giver et overblik over god praksis for håndtering af asbest på arbejdspladsen og skitserer praktiske metoder til at reducere eksponeringen af arbejdstagerne. Den gode praksis, der er beskrevet i disse retningslinjer, er eksempler og bør ikke betragtes som det eneste middel til gennemførelse af EU's lovgivning om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen. Retningslinjerne er udformet til alle typer organisationer, både offentlige og private, af alle størrelser, og de gælder for en lang række sektorer.

([20]) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2023/2668 af 22. november 2023 om ændring af direktiv 2009/148/EF om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest (EUT L, 2023/2668, 30.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2668/oj).

([21]) I den nye artikel 8 i direktiv 2009/148/EF hedder det: »1. Indtil den 20. december 2029 sikrer arbejdsgiverne, at ingen arbejdstager udsættes for en koncentration af asbest i luften, der overstiger 0,01 fibre pr. cm^3 udregnet i forhold til et tidsvægtet gennemsnit (TWA) på otte timer. 2. Fra den 21. december 2029 sikrer arbejdsgiverne, at ingen arbejdstager udsættes for en koncentration af asbest i luften, der overstiger: a) 0,01 fibre pr. cm^3 udregnet som et TWA på otte timer, jf. artikel 7, stk. 7, andet afsnit, eller b) 0,002 fibre pr. cm^3 udregnet som et TWA på otte timer«.

([22]) SWD(2025)400 https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/document/70526012-b741-4092-ab52-3bae8de2a1b0_en.

([23]) Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Et konkurrenceevnekompas for EU (COM(2025) 30 final).

([24]) Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget – Et enklere og hurtigere Europa: Meddelelse om gennemførelse og forenkling" (COM(2025) 47 final).

([25]) Kilde: RPA (2021), eksternt studie, se fodnote 7.

Alle interessenter, herunder fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer, virksomheder, nationale myndigheder og eksperter i sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, opfordres til at anvende og formidle disse retningslinjer så bredt som muligt.

3. **Struktur**

Retningslinjerne er struktureret i moduler, der giver læserne mulighed for at fokusere på emner af særlig interesse. De er opdelt i to grupper:

— de første 12 afsnit dækker generelle emner og finder anvendelse på alle eksponeringssituationer og giver oplysninger om håndtering af asbest generelt

— de sidste fem afsnit dækker specifikke situationer med eksponering for asbest og giver sektorspecifik vejledning i, hvordan asbest kan håndteres sikkert, med henvisninger til de generelle afsnit, hvor det er relevant.

4. **Bred høring af interessenter**

Retningslinjerne blev udarbejdet med omfattende inddragelse af interessenter som f.eks. fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer, virksomheder, nationale myndigheder og eksperter i sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. Dette omfattede:

— identifikation af 187 eksisterende vejledninger på medlemsstatsplan, EU-plan og internationalt plan, hvoraf 91 blev vurderet som potentielt relevante og undersøgt i detaljer

— tilrettelæggelse af 10 onlineworkshopper med over 850 deltagere, som hver især fokuserer på forskellige områder, der er omfattet af retningslinjerne

— iværksættelse af en indkaldelse af bemærkninger til det første udkast til retningslinjer, som resulterede i feedback fra over 130 interessenter fra en bred vifte af sektorer, der genererede over 500 svar

— afholdelse af talrige drøftelser med interessenter for at udvikle casestudier vedrørende god praksis

— tilrettelæggelse af 20 indledende samtaler, herunder ni besøg på stedet, med interessenter, der er involveret i en lang række situationer og aktiviteter i forbindelse med eksponering for asbest.

Den brede høring har sikret, at retningslinjerne er baseret på den nyeste viden, er praktiske og realistiske og imødekommer brugernes forventninger og behov.

Processen med at udarbejde disse retningslinjer blev nøje fulgt af repræsentanter for de nationale regeringer, arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer, der tilhører kemikaliearbejdsgruppen under trepartsudvalget Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen, samt af de relevante tjenestegrene i Kommissionen.

5. **Offentliggørelse og synliggørelse**

Denne meddelelse vil blive offentliggjort på EUR-Lex-webstedet ([26]). Meddelelsen og de ledsagende retningslinjer vil også blive offentliggjort og præsenteret på Det Europæiske Arbejdsmiljøagenturs websted og formidlet og fremmet gennem Udvalget af Arbejdstilsynschefer, de europæiske arbejdsmarkedsparter (fagforeninger og arbejdsgiverrepræsentanter) og Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen.

([26]) EUR-Lex er den officielle onlineportal, der giver gratis adgang til EU-retten.